

INDIE

WYBORY PARLAMENTARNE

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH

Analiza

4/2019

www.csm.org.pl

Dr Tomasz Gerlach

Ekspert CSM, dyplomata,
znawca problematyki Azji
Południowo-Wschodniej.
Wieloletni radca do spraw
kultury, nauki i technologii
w krajach tego regionu,
m.in. w Laosie, gdzie pełnił
funkcję szefa placówki
(charge d'affaires).

Od 11 kwietnia do połowy maja w największej demokracji świata, liczącej 1,3 miliarda ludzi, będą trwały wybory parlamentarne. Walka o zdobycie maksimum miejsc w liczącej 543 posłów Izbie Niższej parlamentu federalnego rozegra się między starającym się o reelekcję premierem Narendrą Modim – jednym z liderów Indyjskiej Partii Ludowej (Bharatija Dżanata Party – BJP), a Rahulem Gandhim - od niedawna liderem opozycyjnego Indyjskiego Kongresu Narodowego (IKN).

DWIE SIŁY POLITYCZNE WALCZĄCE O WŁADZE W CENTRUM: INDYJSKI KONGRES NARODOWY (IKN) I INDYJSKA PARTIA LUDOWA (BJP).

Kongres, utworzony w 1885 roku, jako pierwsza rodzima organizacja polityczna w Indiach brytyjskich, od czasu uzyskania niepodległości w 1947 roku rządził Indiami niemal bez przerwy aż do wyborów parlamentarnych w 2014 roku.

5 lat temu został po raz pierwszy odsunięty od władzy na całą 5-letnią kadencję. BJP powstała zaledwie w 1980 roku, jest więc w porównaniu z Kongresem dość nowym ugrupowaniem. Jednak w ostatnich wyborach w 2014 roku zdobyło większość parlamentarną (336 miejsc) pozwalającą na samodzielne rządy¹. Kongres otrzymał tylko 59 na 543 mandatów w Izbie Niższej (Lok Sabha) i tworzy obecnie jądro opozycji. Rządząca BJP skupia swoich koalicjantów w *National Democratic Alliance*. Opozycyjny Kongres stoi na czele koalicji *United Progressive Alliance*.

GEOGRAFIA I ARYTMETYKA WYBORCZA. LICZENIE GŁOSÓW.

W Indiach geografia i arytmetyka wyborcza jest złożona ze względu choćby na subkontynentalny obszar państwa z ponad 1.3 mld ludnością różnorodną pod względem językowym, etnicznym, religijnym², ze strukturą kastową, stwarzającą niemal nieprzekraczalne przedziały społeczne i występującymi różnicami w poziomie życia między wielomilionowymi aglomeracjami miejskimi, a obszarami wiejskimi, gdzie wciąż zamieszkuje ponad 60% ludności subkontynentu.³ W wyborach uczestniczą zarówno partie

¹ Budowa obecnej pozycji BJP w polityce Indii w drodze do władzy trwała stopniowo od kilku dziesięcioleci. Jeszcze w wyborach w 1984 niemal się nie liczyła zyskując tylko 2 miejsca w Lok Sabha. W następnych wyborach w 1989 roku zdobyła 85 miejsc w Lok Sabha, w 1991 roku miała już 119 deputowanych, a w 1999 roku – 182 zwolenników BJP znalazło się w Lok Sabha. W 2014 r. 282 deputowanych BJP weszło do Lok Sabha, a wraz z koalicjantami uzyskała przeważającą większość: 336 miejsc.

² Dominuje hinduizm, który nie jest systemem jednorodnym, istnieje wiele jego odmian w zależności od regionu.

³ I tak na przykład, o ile całe Indie cieszyły się 6-9% wzrostem gospodarczym, to okręgi wiejskie, czyli sektor rolniczy wykazywał tylko 3% wzrost. Wg danych w „The Hindu” (10.08.2017) w 2014 roku 49% wytworzo-

INDIE

WYBORY PARLAMENTARNE

| Dr Tomasz Gerlach

3

o zasięgu narodowym, ogólnoindyjskim, jak i partie stanowe. Wybory indyjskie są bardzo złożonym procesem. Uprawnionych do głosowania jest obecnie około 900 milionów osób,⁴ dla których przygotowano ponad milion punktów oddawania głosów. Przy takiej ilości głosujących wybory potrwać do połowy maja, a liczenie głosów zapewne aż do końca miesiąca. Warto podkreślić przy okazji wyborów, iż indyjska opinia jest świadoma o zjawisku kryminalizacji polityki w ich kraju, zwłaszcza gdy po ostatnich wyborach w 2014 roku okazało się, iż około 20-30% deputowanych było obciążonych przeszłością kryminalną. Nie jest to zjawisko nowe nie potrafiły się z tym uporać zarówno rządy kongresowe jak i obecna koalicja BJP.

WYBORY STANOWE I SOJUSZE WYBORCZE.

Między obiema partiami pretendującymi do władzy w centrum rozciąga się bardzo szeroka gama rozmaitych ugrupowań politycznych, o zasięgu regionalnym lub tylko lokalnym stanowym. Wiele emocji budzą wybory do zgromadzeń stanowych. Każdy ze stanów wybiera bowiem także swoich reprezentantów do zgromadzenia federalnego w Delhi według zasady demograficznej: im większy stan tym więcej przypada mu miejsc w Lok Sabha.

---

nego GDP było w rękach 1% najbogatszych warstw, w 2017 r. różnice się pogłębiły, bowiem najbogatsi mogli się cieszyć 58,4% wyprodukowanego GDP.

⁴ W wyborach w 2014 roku uprawnionych było około 830 mln, a głosowało ponad 550 milionów.

INDIE

WYBORY PARLAMENTARNE

| Dr Tomasz Gerlach

4

Dla BJP ważne jest kształtowanie się sojuszy w Uttar Pradeś (UP). Ten najludniejszy stan liczący ponad 200 milionów mieszkańców od wielu dziesięcioleci był domeną BJP i dostarczał tej partii najwięcej głosów. Ostatnie miesiące kampanii w UP pokazały jednak, że BJP może tu spotkać rozczarowanie, bowiem dwie działające tam partie: Bahujan Samaj (BSP)⁵ z liderką Kumari Mayawati i Samajwadi (SP)⁶ z Akhilesh Yadawem, obecnym premierem Uttar Pradeś, zawarły sojusz, chcąc odebrać BJP 80 głosów, przypadających na ten stan do parlamentu federalnego w stolicy. Szturm na Delhi Mayawati buńczucznie nazwała „nową rewolucją polityczną”, a jej celem miałyby być uniemożliwienie BJP ponownego objęcia władzy w centrum w N. Delhi. Wymierzone w BJP slogany Mayawati mówią, że trzeba za wszelką cenę zatrzymać dążenie BJP utrzymania się przy władzy, a także „zniszczyć arogancję BJP”, czy „skończyć z niesprawiedliwością i opresyjnością władzy w Centrum”. W Uttar Pradesh swoją kampanię prowadzi też Rahul Gandhi, nazywając pięcioletni okres rządów BJP erą nietolerancji.

Po zwycięskich wyborach do Lok Sabha w 2014 roku BJP utworzyła także rządy koalicyjne w kilku najbardziej zaludnionych stanach Indii, stąd też ich znaczenie przy liczeniu głosów w wyścigu do władzy w Delhi. Jest to region tzw. „hindi belt”, gdzie dominuje język hindi i jego odmiany dialektyczne, do którego zaliczane są takie stany jak Radżasthan, Madhja Pradeś, Gudżerat czy Chattisgarh. W koncu 2018 roku, po wyborach do zgromadzeń stanowych dla BJP zapaliło się czerwone światło alarmowe, bo

⁵ BSP (Partia Ludowej Większości) powstała w 1984 roku. Adresuje swe posłannictwo do klas upośledzonych politycznie i ekonomicznie pod hasłem „transformacji społecznej i emancypacji ekonomicznej”.

⁶ SP („socjalistyczna partia”) powstała w 1982 r.

INDIE

WYBORY PARLAMENTARNE

| Dr Tomasz Gerlach

5

okazało się, że BJP utraciła tam dominującą pozycję. Wobec osłabienia pozycji BJP Kongres dostrzegł szansę na odbudowę swego wizerunku i wpływów w dążeniu do zdobycia władzy w centrum.

Obie partie muszą jednak obecnie uciekać się do tworzenia sojuszy, aby zdobyć przewagę. Jednak zmniejsza się *pool* poważnych koalicjantów, tym bardziej, że nie odsłaniają oni jeszcze swych preferencji, zachowując postawę przeczekującą⁷. Tworzące się koalicje partii lokalnych mogą zmienić wszelkie kalkulacje.⁸ Tak się już stało w 2 stanach Indii północno-wschodnich i środkowo-wschodnich, w Mizoramie i Telanganie, w których tamtejsi wyborcy opowiedzieli się za swoimi liderami i partiami lokalnymi i władzę zdobyły odpowiednio Mizoram National Front i Telangana Rasztra Samiti, a straciły zarówno BJP jak i Kongres. Komentatorzy indyjscy muszą zatem uwzględniać wyniki wyborów do zgromadzeń stanowych, co komplikuje wszelkie spekulacje na temat finalnych wyników.

BILANS RZĄDÓW MODIEGO DECYDUJE O WYNIKACH?

Ale na wyniki wyborów wpłynie w dużej mierze rozliczenie rządów Modiego z obietnic

⁷ Są to: wspomniane wyżej partie BSP,SP, oraz: w Zachodnim Bengalgu All India Trinamool Congres (AITC), a na południu Indii w stanie Andhra Pradeś Telugu Desam Party (TDP) i w Tamil Nadzie All India Dravida Munnetra Kazhagam (AIADMK).

⁸ Vide wyniki wyborów stanowych w innych stanach jak np. w Maharasztrze, Bengalgu Zachodnim, Tamil Nadu, Biharze, czy w Andhra Pradeś.

INDIE

WYBORY PARLAMENTARNE

| Dr Tomasz Gerlach

6

przedwyborczych. Wszyscy wyborcy oczekują konkretów, a bilans rządów nie zamyka się korzystnie dla premiera Modiego. Koalicja rządząca nie doceniała rosnących frustracji farmerów, których dziesiątki zostało popchniętych do samobójstw wskutek beznadziejnej sytuacji materialnej, w tym kolosalnych zadłużeń prowadzących do zniewolenia całych generacji rolników i braku jakichkolwiek perspektyw. Spontaniczne protesty uliczne przechodziły niemal bez echa. Władze nie potrafiły, lub nie chciały uporać się z najbardziej uciążliwymi protestami rolników z Pendżabu i Haryany w formie palenia ściernisk, które skutkowały zanieczyszczeniem powietrza w samej stolicy. Z kolei przywiązanie Kongresu do ideologii sekularyzmu oraz do wizji rozwoju opartej o pochodzące z czasów Nehru wzorce socjalistyczne nie zdołały się dopasować do indyjskich tradycji kulturowych i społecznych.⁹ Walka o głosy wyborcze przesłaniała konieczność odniesienia się do gorących aktualnych tematów społecznych i gospodarczych. Stąd na przykład w obecnej kampanii obie partie prześcigają się w prezentowaniu wsi indyjskiej sposobów zlikwidowania zadłużenia w sposób zadowalający farmerów czy obietnic poprawy ich dochodów ze sprzedaż produktów rolnych.

NOWE ELEMENTY OBECNEJ KAMPANII

⁹ Kongres nie dostrzegał realnych Indii i stopniowego rozbudzenia się mas ludności, zwłaszcza na wsi, nie docenianych przez establishment Kongresu. Rosnąca klasa średnia zaczęła domagać się reform gospodarczych, by rozwijać swą przedsiębiorczość. Tymczasem formowane przez rządy kongresowe perspektywy rozwojowe o socjalistycznej proveniencji stawał się coraz większą przeszkodą.

INDIE

WYBORY PARLAMENTARNE

| Dr Tomasz Gerlach

7

Kampanie wyborcze w Indiach w coraz większym zakresie stosują najnowsze technologie informatyczne, poczynając od szeroko zakrojonych sondaży po elektroniczne wybory. Nowe technologie zwiększyły wydajność kampanii wyborczych, gdy politycy uzyskali bardzo przydatne narzędzie do bezpośredniego kontaktu z wyborcami i komunikacji społecznej w postaci mediów społecznościowych. Uchwalona w 2005 roku ustawa o prawie do informacji (RTI) otworzyła mieszkańcom Indii drogę do wyrażania niezadowolenia i wnoszenia skarg na władze.¹⁰ Co więcej, możliwe było przeprowadzenie kampanii antykorupcyjnych (np. 2011 roku). W obecnej kampanii Amit Shah jeden z liderów BJP usiłował przekonać opinię publiczną, że niedawna ucieczka z kraju kilku multimilionerów wydarzyła się dopiero za rządów BJP. Dopiero wtedy można było udowodnić, że ich fortuny wyrosły na gigantycznych aferach korupcyjnych, tolerowanych przez poprzednie rządy kongresowej koalicji UPA. Także antykorupcyjny ruch Lokpal (rzecznicy społeczności lokalnych), kierowany przez Anne Hazare, uzyskał wsparcie ze strony klas średnich, które czują się wyalienowane od polityki, bo głosy wyborcze pochodzą głównie z warstw biednych, niewykształconych, łatwo poddających się różnym manipulacjom, podczas gdy władza znajduje się w rękach bogatych miejskich elit. Szeroki rozgłos miały kobiece kampanie skierowane przeciw fali gwałtów (w 2012 r.). Powstała w 2013 roku partia zwykłych ludzi - Aam Admi Party - szybko uzyskała popularność, jako dogodna platforma organizowania protestów antyrządowych. W ostatnich miesiącach fala krytyki ze strony opozycji dotknęła BJP za wprowadzanie legislacji dotyczącej monitoringu indywidualnych komputerów, co może prowadzić do daleko posuniętej inwigilacji społeczeństwa i nadużyć władzy. Wiele kontrowersji budzi też

¹⁰ Do roku 2010 przesłano ponad milion petycji i informacji o korupcji i nadużyciach władzy.

INDIE

WYBORY PARLAMENTARNE

| Dr Tomasz Gerlach

8

system budowy biometrycznych danych mieszkańców Indii (AADHAR), którego krytycy widzą tu możliwość nadużywania tego instrumentu przez władze dla śledzenia poczynań obywateli.

DWIE WIZJE INDII.

Obecna kampania charakteryzuje się też ostrą polaryzacją między dwoma wizjami Indii, z jednej strony państwa równości społecznych w oparciu o wartości sekularystyczne¹¹, co promuje od dziesięcioleci Indyjski Kongres Narodowy, a z drugiej strony - Indii o wyraźnym etosie hinduskości (hindutwa) narzucanym przez BJP.

Rządy sprawowane przez koalicję BJP są silnie zideologizowane, co podkreślił podczas wiecu w Lakhnau rzecznik Kongresu G. Azad. Według niego, walka wyborcza w 2019 roku toczy się przede wszystkim o zasady i wartości. Stąd zaproszenie wystosowane przez Kongres do wszystkich ugrupowań hołdującym sekularyzmowi o tworzenie, także z Kongresem, sojuszy wymierzonych przeciwko BJP. Obie partie kwestionują wzajemnie swój patriotyzm i różnie akcentują swój nacjonalizm. Opozycja nie potrafiła, jak dotąd, skutecznie przeciwstawić się ideologii BJP. Rahul Gandhi i skupieni wokół niego działacze kongresowi starają się przekonać wyborców, że premier Narendra Modi i rządząca Indiami koalicja NDA, właśnie z powodu wizji Indii ograniczającej się do hindutwy, są zagrożeniem dla przyszłości Indii.

¹¹Sformułował je jeszcze premier Nehru, mówiąc o „jedności w różnorodności”, mając na myśli jednakowe traktowanie wszystkich denominacji religijnych przez państwo.

INDIE

WYBORY PARLAMENTARNE

| Dr Tomasz Gerlach

9

Ideolodzy hindutwy odnosząc się do hinduskiego systemu społecznego, do ikonografii hinduistycznej, barwnie występującej w tysiącach świątyń w całym Indiach, do systemu wartości, którymi żyją na co dzień hinduiści, zbudowali instrument zdobywania głosów wyborczych. Propagandzie hindutwy służą publiczne instytucje medialne i kulturalne. W 2018 roku miałem kilkakrotnie okazję spotkać się z przedstawicielami indyjskiej telewizji Doordarshan i radia ogólnoindyjskiego All India Radio (Akashvani), które są podstawowymi instrumentami rządowej polityki historycznej w duchu hindutwy. Moi rozmówcy, jak na przykład, Padma Lochan Sahu z Ministerstwa Kultury i Sanjay Kumar z Departamentu Edukacji Szkolnej MHRD z przekonaniem i zaangażowaniem tłumaczyli, iż w realiach różnorodności indyjskiej wprowadzana ideologia hinduskości ma utrzymać jedność tego ogromnego obszaru kulturowego. Stąd na przykład w programach edukacji szkolnej znajdują się opracowywane na nowo podręczniki historii Indii, w których mowa jest o bohaterach walki z brytyjskim kolonializmem, którym dotychczasowa narracja historii odebrała pamięć. Narodowe curriculum dla edukacji zostało już przygotowane dla klas od 1 do 12. BJP wspomaga rozwój szkolnictwa pod nazwą Vidya Bharati School System (system szkół wiedzy hinduskiej), które nauczają obecnie shinduizowaną wersję historii w ponad 17 tysiącach szkół dla ponad 2,5 mln uczniów. Mowa jest tam m.in. o osiągnięciach cywilizacji hinduskiej, cofając jej początki nawet do 7 tysięcy lat wstecz (powstanie tekstów Rygwedy), a z tekstów klasycznych usuwane są wzmianki o jedzeniu wołowiny. Wprawdzie nauczanie historii stanowi tylko około 5% całego programu szkolnego, ale ma to być podstawowy zasób wiedzy historycznej i o bohaterach zapisanych w pamięciach lokalnych i w miejscowych tradycjach.

Nawiązywanie do wielkości ówczesnych Indii ma przyczynić się do odbudowy, zwłaszcza w nowych pokoleniach, poczucia wielkości kraju, wyleczenia ran „zadanych przez najazdy obcych cywilizacji”. Prasar Bharati, nadrzędna instytucja radia i telewizji,

INDIE

WYBORY PARLAMENTARNE

| Dr Tomasz Gerlach

10

obejmująca swoim zasięgiem także wszystkie stany Indii¹² czuwa nad zawartością przekazów medialnych. Wiele instytucji kulturalno-edukacyjnych zostało w ostatnich 5 latach obsadzonych przez przedstawicieli BJP, które wspólnie tworzą politykę historyczną Indii. Ministerstwo Informacji nadaje polityce historycznej prowadzonej przez RTV kierunek i koloryt ideowy. Obecna pani minister Smriti Irani wyrosła w środowisku BJP i jest z tą partią związana. Była też swego czasu popularną aktorką wcielającą się w postać Sity, bohaterki eposu mitologicznego Ramayany. Piastując w latach ubiegłych urząd ministra edukacji optowała za poszerzeniem lekcji sanskrytu w szkołach oraz za przedstawianiem w programach edukacyjnych ideałów hindutwy. Jej rola w praktycznym realizowaniu polityki historycznej w mediach indyjskich jest niebagatelna. Do XIX wiecznych korzeni hindutwy nawiązuje obecnie znana fundacja kulturalna Swami Vivekanandy, która promuje m.in. ideologię hindutwy w stosunkach Indii z zagranicą.

Nacjonalistów hinduskich interesuje przede wszystkim wzmacnianie siły i jedności Hindusów jako politycznej społeczności, oskarżają przy tym mniejszości religijne muzułmanów i chrześcijan o nielojalność do dominujących wartości hinduskich. Mniejszości wg nich nie mieszczą się w hinduskość mimo, że zamieszkują od stuleci subkontynent indyjski. Jest to zatem ideologia wykluczania innych, dzielenia mieszkańców Indii na swoich i obcych. To pozorne „jednoczenie” mieszkańców Indii wokół haseł hindutwy musiało doprowadzić do aktów przemocy wobec muzułmanów i chrześcijan. Tymczasem premier Modi, który się wywodzi ze środowiska RSS nie może się zdobyć na zde-

¹² Prasar Bharati (India's Public Service Broadcaster i Doordarshan).

INDIE

WYBORY PARLAMENTARNE

| Dr Tomasz Gerlach

11

cydowane odcięcie się od tych niekorzystnych dla wizerunku BJP skrajności i nie odpowiada na zarzuty o tolerowanie ich.

W aktualnie toczącej się kampanii wyborczej podnoszone kwestie tożsamości kulturowej i narodowej w kategoriach hindutwy, zbliżają do siebie obie walczące o prymat partie Kongresu i BJP. Manifest Kongresu w wyborach stanowych w UP mówił o odbudowaniu kultury wedyjskiej i wprowadzaniu edukacji zawierającej elementy kultury staroindyjskiej. W tej narracji Kongres i sam Rahul Gandhi ulegają narracji BJP dotyczącej hindutwy i polityki pamięci historycznej. Polityzacja hinduskości jest także istotnym elementem i tłem obecnej kampanii.

WNIOSKI

Wzrastająca rola stanów i regionów świadczyć może o ewoluowaniu systemu scentralizowanego państwa zdominowanego przez jedną partię (BJP jak teraz lub jak IKN przez długi czas), do coraz bardziej różniczkującego się społeczeństwa Indii pod wpływem partii regionalnych rządzonych przez lokalnych liderów i niestałe sojusze wielopartyjne. W bieżącej kampanii BJP akcentuje zainteresowanie losem warstw najniższych. W Indiach dotyczy to stosunku do bardzo wielu grup zwłaszcza dalitów, plemion, czy kast upośledzonych społecznie i ekonomicznie. Obecnie walcząc o ich głosy BJP musi przedstawiać konkretne projekty poprawy ich życia.

Dotychczas mobilizację mas wyborców BJP uzyskiwała głównie przez propagowanie hindutwy, w formie chętnie przyswajanych emitowanych przez TV opowieści filmowych opartych na Mahabharacie i Ramayanie. Wobec narastających realiów życiowych

INDIE

WYBORY PARLAMENTARNE

| Dr Tomasz Gerlach

12

tego rodzaju propaganda traci na atrakcyjności i powoli się wyczerpuje. Choć, zdaniem indyjskiego politologa Shekhara Gupte, obawy przed utratą władzy może zmusić środowiska BJP do uaktywnienia haseł hindutwy. Zresztą, co jakiś czas, RSS i inne człony Sangh Pariwar,¹³ w składzie której jest rządząca BJP, wzniesają agresywne agitacje na rzecz zbudowania świątyni hinduskiej w Ajodhji, w miejsce zburzonego w 1992 roku meczetu Babri. W ubiegłym roku zburzono zabytkowy meczet znajdujący się w Benaresie, świętym dla hinduistów mieście. Działacze RSS podsycają także akcje przeciwko zabijaniu krów, wskazując przy tym na muzułmanów jako ich sprawców. W ostatnich miesiącach 2018 roku media wielokrotnie donosiły o przypadkach zabijania muzułmanów transportujących krowy. Mimo wielu sprzeczności i kontrastów ekonomicznych i społecznych, Indie są nadal przykładem dobrze funkcjonującej demokracji.

Indyjska polityka historyczna, obecnie szczególnie propagowana, w której mieści się wspomniana wyżej telewizyjna i kinowa serializacja wątków mitologicznych nie jest zjawiskiem wyjątkowym. Bowiem obecnie podobne fale poszukiwania i budowania własnej tożsamości kulturowej i narodowej występują w wielu krajach Azji południowej i południowo-wschodniej. Są one m.in. efektem potrzeby określenia własnej suwerenności wobec sąsiadów, w wielu przypadkach potrzeby zwalczania kompleksów wobec Zachodu wyrosłych podczas ery kolonialnej, wreszcie także potrzeby określenia własnych norm i wartości życia społecznego. Te wątki przewijają się coraz częściej także w wystąpieniach przedstawicieli partii kongresowej podczas obecnej kampanii wyborczej.

¹³ Sangh Pariwar skupia wszelkie odłamy indyjskiego nacjonalizmu, takie jak BJP, RSS (Rasztrija Swajamsewak Sangh – zgromadzenie ochotników indyjskich), Shiw Sena (Wojsko Shiwy), a także ThinkTanki jak np. India Policy Foundation, czy Vivekananda International Foundation.

INDIE

WYBORY PARLAMENTARNE

| Dr Tomasz Gerlach

13

Dr Tomasz Gerlach

CSM jest niezależnym, pozarządowym ośrodkiem analitycznym zajmującym się polską polityką zagraniczną i najważniejszymi problemami polityki międzynarodowej. Fundacja została zarejestrowana w 1996 r. CSM prowadzi działalność badawczą i edukacyjną, wydaje publikacje, organizuje konferencje i spotkania, uczestniczy w międzynarodowych projektach we współpracy z podobnymi instytucjami w wielu krajach. Tworzy forum debaty i wymiany idei w sprawach polityki zagranicznej, relacji między państwami oraz wyzwań globalnego świata. Działalność CSM jest adresowana przede wszystkim do samorządowców i przedsiębiorców, a także administracji centralnej, polityków, dyplomatów, politologów i mediów. Od 2009 r. CSM jest uznawany za jeden z najlepszych think tanków Europy Środkowo-Wschodniej w badaniu „The Leading Public Policy Research Organizations In The World” przeprowadzanym przez Uniwersytet Pensylwanii.

Centrum Stosunków Międzynarodowych ul. Mokotowska 1, 00-640 Warszawa t: +48 22 628 20 04

www.twitter.com/CIR_CSM

www.facebook.com/CIR.CSM

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH